

IV. AZ OSZTRÁK—MAGYAR MONARCHIA SZÉTESÉSE ÉS A HABSBERGOK BUKÁSA

Nos, tehát ezért nem igaz Palacky mondata az Osztrák—Magyar Monarchia létezésének szükségességéről. Palacky ezt 1848-ban fejtette ki, mint a cseh politika alapját. Ez ma éppen fordítva van: Ausztria—Magyarország megsemmisülése és a cseh egység a cél.

Ha Palacky még élne, velünk lenne a cseh forradalmárok sorában. 1848-ban még lehetett reménykedni. Palacky szilárdan hitte, hogy az alkotmányos Ausztria csak demokratikus lehet; és aki demokráciát mond, az szabadságot is mond. Alaposan csalódott ebben. Mégsem tette azt, amit mi, a fél évszázados Habsburg, német és magyar alkotmányosság szomorú tapasztalatának birtokában. Azt hitte, hogy Ausztria—Magyarország csak szláv lehet; nem sejtette a jugoszláv politikai fejlődést, sem az ausztriai németek pángermánna alakulását, sem a magyar fejlődést (akik Poroszország tradicionális szövetségesei voltak), sem pedig a pángermán Közép-Európa tervét. Nem vette még észre azt, hogy alapjában véve lehetetlenség, a két nemzet természetét dinasztiaját és dualista berendezkedését megváltoztatni.

Végül — és ez a legerősebb ok — 1848-ban reneszánszunk hajnalán voltunk. Még csak éppen beléptünk a politikai színpadra, előkészületek, hagyományok és tapasztalt vezetők nélkül, gazdasági belső erő nélkül, politikai intellektuális erő nélkül, sokkal nehezebb volt számunkra olyan bátor politikába és függetlenségi harcba kezdeni, mint jelenleg. Nem mondtunk le soha függetlenségi ideánkról; de 1848-ban az általános helyzet sokkal kevésbé volt kedvező nemzeti programunknak, mint manapság. Ma minden megváltozott. Nincs már meg a Palacky-féle reménykedés. Több, mint egy félévszázadon keresztül tapasztaltuk azt, hogy elég erőnk van ahhoz, hogy éljük a saját életünket. Ezért Palacky mondata nem szolgálhat tovább érvelésként Ausztria—Magyarország létezésének alátámasztására.

Hogy összefoglaljam az eddig mondottakat, íme a Habsburgok elleni érveink:

I. Ferdinánd, II. Ferdinánd, Mária Terézia, II. József, I. Ferenc és Ferenc József mindannyian több államcsínyben voltak bűnösök. Megszegték ünnepélyes esküiket. A két Ferdinánd utódai, II. Lipót és Ferenc József a cseh nemzetnek ünnepélyes ígéreteket tettek, hogy kiváltságaiikat

teljesítik: nem tartották be a szavukat. Ferenc József maga öt ünnepélyes kijelentést tett, hogy kötelezettségeit, mint Csehország királya teljesíteni fogja. De sohasem tette a legkisebb erőfeszítést sem ígéretei megtartására.

A két Ferdinánd, utódaik Mária Terézia, II. József és a többiek mindig próbálkoztak a csehek megsemmisítésével. Majdnem sikerült is nekik, csupán a csoda mentette meg a cseh népet a teljes pusztulástól. Minden Habsburg a cseh nemzetet mint a saját fennhatósága alatti tulajdont használta. Olyan politikát folytattak, amely a cseheket anyagilag a szolgaságra, intellektuális és morális nyomorra kárhoztatta. Az összes Habsburg uralkodó közül egyetlen egy se volt, aki a csehek irányába lojális vagy legalább is igazságos uralkodó lett volna. Mindannyian esküdt ellenségeink voltak, és Csehországon mint meghódított országon uralkodtak. Ezeket a tapasztalatokat nem tudjuk elfelejteni. Ezeket a sérelmeket abban a pillanatban Európa közvéleménye elé bocsátjuk, amikor a két központi hatalom felelősséget vállal a múlt és a jelen bűneiért.